

EUROOPA
KONTROLLIKODA

ET

Arvamus 01/2022

(vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 287 lõikele 4)

**komisjoni ettepaneku kohta
võtta vastu määrus, mis
käsitleb Euroopa tasandi
erakondade ja Euroopa tasandi
poliitiliste sihtasutuste
põhikirja ning rahastamist**

Sisukord

	Punkt
Sissejuhatus	01–04
Üldised tähelepanekud	05–09
Konkreetsed tähelepanekud	10–49
Ettepaneku finantsmõju ELi eelarvele	10–11
Laenud	12
Kaasrahastamine	13–15
Täiendavad omavahendid	16–19
Toetused	20–27
Väljastpoolt ELi makstavad toetused	20–24
Toetused – muud tähelepanekud	25–27
Annetused	28–29
Aruandluskohustused	30–32
Karistused	33–38
Referendumikampaaniate rahastamine	39–43
Poliitreklaami läbipaistvus	44–47
Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
Õigusraamistiku lihtsustamine	49
Lisa	
Ristviited ettepaneku artiklite ja meie tähelepanekute vahel	

EUROOPA LIIDU KONTROLLIKODA, võttes arvesse

Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 287 lõiget 4,

komisjoni ettepanekut võtta vastu määrus Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamise kohta,

21. jaanuaril 2022. aastal laekunud nõukogu taotlust arvamuse avaldamiseks,

31. jaanuaril 2022. aastal laekunud Euroopa Parlamendi taotlust arvamuse avaldamiseks,

ning arvestades järgmist:

1) Euroopa tasandi erakonnad ja Euroopa tasandi poliitilised sihtasutused ei ole liidu asutatud asutused ELi toimimise lepingu artikli 287 lõike 1 tähenduses ning seetõttu me neid ei auditeeri. Kuivõrd neid rahastatakse aga ELi eelarvest, on kontrollikoda pädev tegema auditeid, mis põhinevad dokumentide läbivaatamisel ja kohapealsetel kontrollkäikudel nende valdustesse vastavalt ELi toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud tingimustele;

2) vahendeid, mida Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused saavad muudest allikatest kui ELi eelarve, ei auditeeri kontrollikoda automaatselt. ELi rahastamise ja muudest allikatest saadava rahastamise omavahelise vastasmõju tõttu võib aga viimase auditeerimine vajalikuks osutuda;

3) meie 2019. ja 2014. aasta kinnitava avalduse auditites leiti puudusi hankemenetlustes ja Euroopa tasandi erakondade rahastamiskõlbmatuid kulutaotlusi;

4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL, Euratom) nr 1141/2014¹, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist, jõustus 1. jaanuaril 2017 ja määrust on pärast seda kaks korda muudetud²;

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL, Euratom) nr 1141/2014.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. mai 2018. aasta määrusega (EL, Euratom) 2018/673 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. märtsi 2019. aasta määrusega (EL, Euratom) 2019/493.

5) kooskõlas määruse läbivaatamisklausliga (artikkel 38) esitasid Euroopa Parlament³ ja Euroopa Komisjon⁴ eraldi aruanded määruse nr 1141/2014 kohaldamise kohta;

6) komisjon esitas 25. novembril 2021 Euroopa Parlamendile ja nõukogule määruse ettepaneku, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist⁵ (edaspidi „ettepanek“), millega asendatakse määrus 1141/2014.

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ARVAMUSE

³ Euroopa Parlamendi 26. oktoobri 2021. aasta raport (A9–0294/2021), mis käsitleb määruse (EL, Euratom) nr 1141/2014 (mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist) kohaldamist (2021/2018(INI)), millele järgnes 11. novembri 2021. aasta resolutsioon.

⁴ COM(2021) 717 final, 23.11.2021.

⁵ COM(2021) 734 final, 2021/0375 (COD), 25.11.2021.

Sissejuhatus

01 Aluslepingus⁶ on sätestatud, et Euroopa tasandi erakonnad aitavad kaasa euroopaliku poliitilise teadvuse kujundamisele ja liidu kodanike tahte väljendamisele. Praegu on registreeritud kümme Euroopa tasandi erakonda ja nendega seotud sihtasutust⁷.

02 Euroopa tasandi erakondadele eraldatavate ELi rahaliste vahendite kogusumma on aja jooksul suurenenud esialgselt 6,5 miljonilt eurolt 2004. aastal⁸ 46 miljoni euroni 2021. aastal⁹. Euroopa tasandi poliitilistele sihtasutustele antavad vahendid on suurenenud 5 miljonilt eurolt 2008. aastal 23 miljoni euroni 2021. aastal. Kehtivas määruses on sätestatud, et 10% aastaeelarvest jaotatakse toetuskõblikele erakondadele võrdselt, ülejäänud 90% jaotatakse proportsionaalselt erakonnaga seotud Euroopa Parlamendi liikmete arvuga. Rahalised vahendid jaotatakse eelmaksetena.

03 Lõplik summa määratakse kindlaks pärast seda, kui välisaudiitor on esitanud aruande ja pärast Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste ameti (edaspidi „amet“) ning Euroopa Parlamendi eelarvevahendite käsutaja kontrolli. Rahastamiskõplikud kulud hõlmavad Euroopa Parlamendi valimistega seotud koosolekuid, konverentse, personali, uuringuid ja kampaaniakulusid. Amet registreerib Euroopa tasandi erakonnad ja Euroopa tasandi poliitilised sihtasutused ning võib määrata karistusi.

04 Komisjoni seletuskirja¹⁰ kohaselt on ettepaneku eesmärk

- suurendada Euroopa tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutuste rahalist elujõulisust;

⁶ Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõige 4.

⁷ Allikas: Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi sihtasutuste amet.

⁸ Euroopa Parlamendi uuringuteenistus: Euroopa tasandi erakondade põhikiri ja rahastamine vastavalt määrusele nr 1141/2014 (järelhindamine), lk 29–31.

⁹ Euroopa Parlamendi 2021. aasta eelarve, lk 46.

¹⁰ COM(2021) 734 final, 2021/0375 (COD), 25.11.2021, lk 2.

- hõlbustada nende suhtlust liikmesriikide liikmeserakondadega, et Euroopa tasandi erakonnad saaksid lihtsamalt osaleda liikmesriikides toimuvates ELi teemasid käsitlevates kampaaniates;
- kõrvaldada järelejäänud lüngad rahastamise allikates ja läbipaistvuses (eelkõige annetustes ja rahastamises väljastpoolt ELi);
- vähendada ülemäärast halduskoormust;
- suurendada õiguskindlust;
- tegeleda uute veebipõhiste poliitiliste kampaaniate keskkonna, välissekkumise ohu ja andmekaitse-eeskirjade rikkumisega poliitreklaamis.

Üldised tähelepanekud

05 Nagu ka varasemates arvamustes¹¹, keskendume kooskõlas oma volitustega elementidele, millel võib olla mõju ELi eelarvele, ning seetõttu ei esita me seisukohti ettepaneku nende osade kohta, mis hõlmavad peamiselt poliitilisi valikuid. Sellest olulisest reservatsioonist hoolimata leiame, et ettepanek vastab üldjoontes komisjoni seatud peamistele eesmärkidele (vt punkt **04**).

06 Peame positiivseks sätteid, mille eesmärk on suurendada läbipaistvust Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste rahastamisel, näiteks annetuste hoolsuskohustuse mehhanismi abil.

07 Meie arvates sisaldab ettepanek aga mitmeid puudusi muu hulgas järgmistes küsimustes:

- o laenud (vt punkt **12**);
- o kaasrahastamine (vt punktid **13–15**);
- o täiendavad omavahendid (vt punktid **16–19**);
- o ELi-väliste liikmeserakondade ja -organisatsioonide makstav toetus (vt punktid **20–24**);
- o muud toetused ja annetused (vt punktid **25–29**);
- o karistused (vt punktid **33–37**);
- o liikmesriikides korraldatavate referendumikampaaniate rahastamine Euroopa tasandi erakondade poolt (vt punktid **39–43**);
- o poliitreklaami läbipaistvus (vt punktid **44–47**).

08 Samuti märgime, et ettepanekuga kehtestatakse ametile lisakohustused, mis muudab selle rolli keerukamaks.

¹¹ Kontrollikoda on esitanud kaks arvamust Euroopa tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutuste rahastamise kohta: [arvamus nr 1/2013](#) määruse nr 1141/2014 kohta ja [arvamus nr 5/2017](#) 3. mai 2018. aasta muutmismääruse kohta.

09 Järgmises osas esitame ettepaneku kohta konkreetseid tähelepanekuid. Punktides **12**, **37** ja **49** kordame oma varasemaid soovitusi, mida ei ole käesolevas ettepanekus arvesse võetud. **Lisas** seotakse meie konkreetseid tähelepanekud ettepaneku kavandatud muudatustega.

Konkreetsed tähelepanekud

Ettepaneku finantsmõju ELi eelarvele

10 Finantselgitust sisaldavas ettepaneku lisas on esitatud teave mõju kohta ameti eelarvele seoses ühe täiendava töötaja eeldatavate kuludega. Märkime, et ameti enda eelarvekavas esitatud prognoos sisaldas suuremat summat.

11 Komisjoni ettepaneku seletuskirjas märgitakse, et Euroopa tasandi erakondade kaasrahastamise määra alandamine võib nõuda täiendavate rahaliste vahendite eraldamist ning et eelarvepädevad institutsioonid peavad selle üle igal aastal otsuse langetama. Seetõttu märkime, et mõju eelarvele on ebaselge.

Laenud

12 Euroopa tasandi erakonnad ja sihtasutused on võtnud üha enam laene omavahendite nõuete täitmiseks¹². Kuigi laenud on hõlmatud artikli 2 lõigete 7 ja 8 kohastes määratlustes „annetused“ ja „toetused“, puuduvad konkreetsed sätted laenude päritolu ja tingimuste kohta, nagu on juba märgitud meie varasemates arvamustes (vt punkt 05).

Kaasrahastamine

13 Ettepaneku artikli 20 lõige 4 sisaldab Euroopa tasandi erakondade omavahenditest kaasrahastamise määra vähendamist praeguselt 10%-lt 5%-le. Lisaks kehtestatakse ettepanekuga uus 0% suurune rahastamismäär omavahenditest Euroopa Parlamendi valimiste aastaks. Komisjon selgitab neid kavandatud muudatusi raskustega, mis on eelkõige väikestel erakondadel rahaliste vahendite hankimisel, samuti sellega, et nii viidaks eeskirjad kooskõlla sihtasutuste kaasrahastamise määradega.

14 Märkime, et kaasrahastamist ELi eelarvest on suurendatud 75%-lt 2004. aastal 85%-le 2007. aastal ja 90%-le alates 2018. aastast¹³. Me ei kommenteeri kavandatavat

¹² Euroopa Parlamendi uuringuteenistus: [Statute and funding of European political parties under Regulation 1141/2014 \(Ex-post evaluation\)](#), lk 39.

¹³ Samas, lk 34.

suurendamist 95%-ni, kuna see on poliitilise otsustuse küsimus. Hiljuti Euroopa Parlamendi tellimusel koostatud uuringu kohaselt tasakaalustab see Euroopa tasandi erakondade raskusi kaasrahastamise suurendamisel ja suurema finantsstabiilsuse saavutamisel, tuues kaasa ohu, et Euroopa tasandi erakonnad vähendavad juba niigi pingelisi otsesidemeid kodanikuühiskonna ja liikmesriikidega¹⁴.

15 Meie arvates ei ole Euroopa Parlamendi valimiste aastal kavandatud 100% suurune rahastamismäär kooskõlas kaasrahastamise põhimõttega, mis tähendab, et vahendeid ei eraldata täies mahus ELi eelarvest. Seetõttu oleme seisukohal, et toetuse miinimumsumma peaks tulema Euroopa tasandi erakondade omavahenditest vastavalt finantsmääruse kehtivatele sätetele. Lisaks võivad kaks erinevat kaasrahastamise määra kahel eri aastal tekitada keerukust seoses kasutamata assigneeringute ülekandmisega järgmisse aastasse.

Täiendavad omavahendid

16 Praegu on Euroopa tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutuste tuluallikad, välja arvatud ELi eelarvest saadud vahendid, piiratud kas toetuste või annetustega. Artikli 2 lõikes 9 ja artikli 23 lõikes 13 on kavandatud kolmas tuluallikate kategooria, mis on seotud erakonna või sihtasutuse enda majandustegevusega, mis on määratletud kui „omavahendid“. Need omavahendid ei tohi ületada 5% erakonna või sihtasutuse aastaeelarvest.

17 Leiame, et mõiste „omavahendid“ on ebatäpne, määratlemaks üksnes majandustegevusest tulenevat lisatulu, kuna tegelikkuses on omavahendid juba olemas (tulud toetustest ja annetustest). Seetõttu soovitame kasutada täpsemat terminit, sealhulgas ettepaneku artikli 23 pealkirjas.

18 Ettepaneku artikli 3 lõike 1 punktis g on täpsustatud, et Euroopa tasandi erakonna registreerimise tingimuseks on see, et erakond ei taotle kasumit. On oht, et mõni majandustegevus ei pruugi vastata kõnealuse artikli sätetele. Seepärast teeme ettepaneku koostada nimekiri majandustegevustest, mida loetakse artikli 3 lõike 1 punktile g vastavaks.

¹⁴ Euroopa Parlamendi tellitud uuring: Edoardo Bressanelli: „[Towards a revision of the Regulation on the statute and funding of European political parties and foundations](#)“, märts 2022, lk 52.

19 Soovitame lisada sätteid, mille abil vältida ohtu, et kõnealuseid täiendavaid omavahendeid kogutakse selleks, et hiilida kõrvale ettepaneku artiklis 23 sätestatud toetuste ja annetuste suhtes kohaldatavatest eeskirjadest, eelkõige nendest, mis käsitlevad maksimumsummasid ja vahendite päritolu.

Toetused

Väljastpoolt ELi makstavad toetused

20 Kehtivas määruses ei ole sätestatud, et Euroopa tasandi erakonnad võivad koguda makseid liikmeserakondadelt, mille asukoht on väljaspool Euroopa Liitu, nagu on selgitatud punktis **24**.

21 Ettepaneku artikli 23 lõige 9 ja lõige 10 võimaldaksid Euroopa tasandi erakondadel ja poliitilistel sihtasutustel koguda sissemakseid liikmeserakondadelt või -organisatsioonidelt, mis asuvad Euroopa Nõukogusse kuuluvates riikides. Selliste sissemaksete ülempiir on 10% kõigist sissemaksetest, et vähendada välissekkumise ohtu. Sissemaksete kogusumma ei tohi ületada 40% Euroopa tasandi erakonna või poliitilise sihtasutuse aastaelarvest. Komisjoni sõnul on sellise ettepaneku eesmärk tõhustada koostööd ELi väärtusi jagavate pikaajaliste liikmetega. Pärast Brexiti tegi Euroopa Parlament kindlaks suurenenud vajaduse vaadata läbi erakondade liikmesuse eri kategooriad ja liikmemaksude kogumise¹⁵. Ühendkuningriigist pärit liikmeserakondi käsitatakse nüüd kolmandate riikide liikmetena ja neil ei ole lubatud teha sissemakseid kehtiva õigusliku aluse alusel.

22 Ettepaneku I lisa kohaselt peavad Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused esitama deklaratsiooni selle kohta, et nad kohustuvad tagama, et nende liikmeserakonnad või -organisatsioonid järgivad ELi lepingu¹⁶ artiklis 2 sätestatud väärtusi (liikmed ELi liikmesriikidest) või samaväärseid väärtusi (liikmed kolmandatest riikidest). Sellest kohustusest saaks ka artikli 3 lõike 1 punktis e ja lõike 2 punktis d sätestatud registreerimise lisatingimus.

¹⁵ Euroopa Parlamendi 26. oktoobri 2021. aasta raport (A9–0294/2021), mis käsitleb määruse (EL, Euratom) nr 1141/2014 (mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist) kohaldamist (2021/2018(INI)), punkt 18, millele järgnes 11. novembri 2021. aasta resolutsioon.

¹⁶ Inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine.

23 Meie arvates ei sisalda ettepanek meetmeid, millega piisavalt maandada välissekkumise ohtu Euroopa tasandi erakondades liikmete poolt, kes annavad toetust ja kelle asukoht on Euroopa Nõukogusse kuuluvates riikides ja väljaspool ELi. Tegelikult oleks raske tagada, et sellised liikmed järgiksid I lisas osutatud samaväärseid väärtusi, kuna see mõiste on väga lai, ilma selge määratluseta. Samuti märgime, et väljastpoolt ELi tehtavate maksete lubamine ei ole kooskõlas teise nõudega, mille kohaselt keelatakse annetused kolmandates riikides asuvatelt üksustelt või kolmandate riikide üksikisikutelt, kellel ei ole õigust hääletada Euroopa Parlamendi valimistel (vt ettepaneku artikli 23 lõige 6).

24 Ettepaneku seletuskirjas viidatakse Üldkohtu 25. novembri 2020. aasta otsusele kohtuasjas T-107/19¹⁷, milles kinnitati, et väljaspool ELi asuv erakond ei kuulu määruses sätestatud mõiste „erakond“ alla, kuna see ei ole (liidu) kodanike ühendus ning seda ei tunnustata vähemalt ühe liikmesriigi õiguskorras või seda ei ole moodustatud sellega kooskõlas. Ettepaneku artikli 2 lõikes 1 esitatud erakonna määratlust ei ole muudetud. Leiame, et vastavalt kohtuasjale T-107/19 võib kolmandates riikides asuvate liikmeserakondade makseid siiski tõlgendada kui keelatud.

Toetused – muud tähelepanekud

25 Oleme seisukohal, et läbipaistvuse huvides tuleks teave Euroopa tasandi erakonna või poliitilise sihtasutuse üksikliikmetelt (füüsilistelt isikutelt) saadud toetuste kohta avalikustada samamoodi, nagu avalikustatakse liikmeserakondadelt või -organisatsioonidelt saadud toetused. Seetõttu teeme ettepaneku lisada ettepaneku artikli 36 lõike 1 punkti f viide artikli 23 lõikele 11, võttes nõuetekohaselt arvesse andmekaitse-eeskirju.

26 Artikli 23 lõike 11 teises lõigus on sätestatud, et üksikliikmete antava toetuse ülemmäär 18 000 eurot ei kohaldata, kui asjaomane liige on ka Euroopa Parlamendi, riigi parlamendi või piirkondliku parlamendi või piirkondliku assamblee liige. Teeme ettepaneku artikli 23 lõike 11 teine lõik võrdse kohtlemise huvides välja jätta.

27 Meie arvates on artikli 23 lõike 11 esimeses lõigus sõnastusviga, kuna seal peaks viitama lõigetele 9 ja 10, mitte lõigetele 8 ja 9.

¹⁷ Vt Üldkohtu 25. novembri 2020. aasta otsus kohtuasjas T-107/19.

Annetused

28 Ettepaneku artikli 23 lõikes 5 on sätestatud, et annetuste puhul, mille väärtus on üle 3000 euro, peavad Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused annetajatelt nõudma, et need esitaksid enda nõuetekohaseks tuvastamiseks vajaliku teabe, ning Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused edastavad saadud teabe ametile, kui too seda nõuab. Artikli 23 lõikes 8 on täpsustatud, et amet võib annetuste kontrollimiseks taotleda täiendavat teavet, kui tal on alust arvata, et annetuse tegemisel on määrust rikutud. Vastavalt artikli 23 lõikele 3 tuleb annetustest ja kuludest, mida neist annetustest on rahastatud kuue kuu jooksul enne Euroopa Parlamendi valimisi, teavitada ametit igal nädalal. Pooldame eeltoodud sätteid, mille eesmärk on suurendada annetuste läbipaistvust.

29 Märkime, et artikli 23 lõikes 6 on sätestatud, et Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused ei tohi vastu võtta anonüümseid annetusi ja toetusi. 3000 euro suuruse piirmäära kehtestamine artikli 23 lõikes 5 annetajate identifitseerimiseks on vastuolus kõnealuse anonüümsuse keeluga.

Aruandluskohustused

30 Praegu on Euroopa tasandi erakondadel ja poliitilistel sihtasutustel kohustus esitada oma raamatupidamise aastaaruanne ja selle lisad vastavalt asukohaliikmesriigis kohaldatavale õigusele ning rahvusvahelistele raamatupidamisstandarditele. Ettepaneku artikli 26 lõike 1 punktiga a kaotatakse kohustus esitada rahvusvahelistel raamatupidamisstandarditel põhinev raamatupidamise aastaaruanne, et vähendada halduskoormust ja kulusid.

31 Märkime, et Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused annavad Euroopa Parlamendile teavet asjakohaste kontrollide tegemiseks, nende raamatupidamist auditeerib välisaudiitor ning amet on neile annetusi ja toetusi käsitleva teabe esitamiseks koostanud standardvormid.

32 Nõustume kavandatud artikli 26 lõike 1 punktiga a, mis vähendab halduskoormust, kuid rõhutame, et jätkuvalt on oluline teha kontrollid, et vähendada finantsriske ELi eelarvele. Lähiminevikus oleme teatanud puudustest riigihangetes ja

Euroopa tasandi erakondade deklareeritud rahastamiskõlbmatutes kuludes¹⁸, mis nõuavad suuremat tähelepanu ja muudavad sellised kulud suure riskiga kuludeks.

Karistused

33 Ettepaneku artikli 30 lõike 4 punktis a on sätestatud, et mittekvantifitseeritavate süütegude eest kohaldatakse karistusena kindlaksmääratud protsendimäära asjaomase Euroopa tasandi erakonna või poliitilise sihtasutuse aastaeelarvest. Ettepanekuga lisatakse artikli 30 lõike 4 punkti a alapunktidesse i-iv protsendimäärade astmik, ilma kohaldatavaid eeskirju täpsemalt määratlemata. Oleme seisukohal, et samas artiklis sisalduvad kindlaksmääratud protsendimäära ja protsendimäärade astmiku mõisted ei ole omavahel kooskõlas.

34 Artikli 21 lõike 4 kohaselt peavad Euroopa tasandi erakonnad tõendama, et nende liikmeserakonnad on „pidevalt“ avaldanud oma veebisaitidel teavet kandidaatide soolise esindatuse kohta Euroopa Parlamendi viimastel valimistel ja soolise esindatuse dünaamika kohta nende hulgast valitud Euroopa Parlamendi liikmete seas. Ettepaneku artikli 30 lõike 2 punkti a alapunktiga ix kehtestatakse karistused eespool nimetatud artikli sätete rikkumise eest. Soovitame täpsemini sõnastada kohustuse, mis puudutab teabe avaldamist soolise esindatuse kohta, kuna sõnast „pidevalt“ ei selgu, kui sageli tuleb teavet ajakohastada.

35 Ettepaneku artikli 30 lõike 2 punkti a alapunktis vi teeb komisjon ettepaneku jätta välja kehtiva määruse sätteid, mis võimaldavad ametil kohaldada karistusi, kui Euroopa Liidu üldeelarvest toetuse saaja auditeerimiseks või kontrollimiseks volitatud asutused tuvastavad raamatupidamise aastaaruannetes ebatäpsusi. Ehkki me mõistame, et need sätteid jäeti välja seoses rahvusvaheliste standarditele vastavate raamatupidamise aastaaruannete avaldamise kohustuse kaotamisega, leiame, et see piiraks auditite mõju. Seetõttu teeme ettepaneku säilitada ameti võimalus kohaldada karistusi auditeerimisasutuste tuvastatud ebatäpsuste korral, sealhulgas juhul, kui need on seotud raamatupidamise aastaaruannetega, mis on esitatud kooskõlas Euroopa tasandi erakondade või poliitiliste sihtasutuste asukohaliikmesriigis kohaldatava õigusega.

¹⁸ Vt 2019. aasta aastaaruande punkt 9.8 ja 2014. aasta aastaaruande punkt 9.11.

36 Kavandatavas artiklis 30 nähakse ette kaks erinevat karistuste lähenemisviisi juhuks, kui erakond või sihtasutus on mõnes finantsmääruse artikli 136 lõikes 1 osutatud kõrvalejätmist põhjustavas olukorras:

- o artikli 30 lõike 1 punkt a – amet teeb otsuse kustutada Euroopa tasandi erakond või poliitiline sihtasutus karistusena registrist;
- o artikli 30 lõike 2 punkti a alapunkt v – amet määrab mittekvantifitseeritavate süütegude eest rahalised karistused, mis on artikli 30 lõike 4 punkti a alapunktis vi täpsemalt määratletud kui 50% asjaomase Euroopa tasandi erakonna või sihtasutuse eelmise aasta eelarvest.

Meie arvates tuleks ettepanekus selgitada, kas need karistused on kumulatiivsed.

37 Kvantifitseeritavate süütegude eest (näiteks eeskirjadevastaste summade vastuvõtmine või neist teatamata jätmine) on karistuse ülemmäär endiselt 10% Euroopa tasandi erakonna või sihtasutuse aastaelarvest (ettepaneku artikli 30 lõike 4 punkt b), kuigi me soovitasime oma varasemates arvamustes see ülemmäär kaotada.

38 Ettepanekuga kaotatakse kolmekuuline ajavahemik, mis jääb ameti otsuse Euroopa tasandi erakond või sihtasutus registrist kustutada ja otsuse jõustumise vahele. Vastavalt artikli 11 lõikele 5 jõustub otsus selle teatavakstegemisel. Nõustume, et see muudatus aitab tugevdada ELi finantshuvide kaitset.

Referendumikampaaniate rahastamine

39 Euroopa tasandi erakondade vahendeid võib kasutada kampaaniate rahastamiseks, mida Euroopa tasandi erakonnad korraldavad Euroopa Parlamendi valimiste raames, kus nemad või nende liikmed osalevad. Kehtivate eeskirjade kohaselt ei ole võimalik (otseselt ega kaudselt) rahastada teisi erakondi, eelkõige liikmesriikide erakondi, ega Euroopa tasandi erakondade referendumikampaaniaid. Ettepaneku artikli 24 lõikega 2 nähakse ette võimalus rahastada referendumikampaaniaid, kui need puudutavad „liidu aluslepingute rakendamist“.

40 Liikmesriikide erakonnad osalevad tavaliselt aktiivselt referendumikampaaniates. Meie arvates oleks raske eristada referendumikampaaniate rahastamist liikmesriikide erakondade kaudselt rahastamisest (et katta kulusid, mida need liikmesriikide erakonnad peaksid muidu kampaaniatele kulutama). Liikmesriikide erakondade kaudne rahastamine on ettepaneku artikliga 25 jätkuvalt keelatud.

41 Lisaks ei ole väljend „liidu aluslepingute rakendamine“ kuigi täpne ja praktikas oleks raske kindlaks määrata, millised konkreetsed referendumikampaaniad on rahastamiskõlblikud.

42 Riiklikul tasandil korraldatavaid referendumeid reguleeritakse liikmesriikide õigusega. Enamikus liikmesriikides ei ole lubatud rahastada liikmesriigi erakondi või poliitilisi kampaaniaid välismaalt¹⁹.

43 Seetõttu leiame, et artikli 24 lõikes 2 kavandatud kulude rahastamiskõlblikkuse kontrollimisel esinevate raskuste tõttu ei ole soovitatav võimaldada riiklike referendumikampaaniate rahastamist Euroopa tasandi erakondade poolt.

Poliitreklaami läbipaistvus

44 Ettepaneku artikliga 5 pannakse Euroopa tasandi erakondadele kohustus kehtestada poliitreklaami kasutamise põhimõtted. Lisaks peavad Euroopa tasandi erakonnad edastama ametile iga poliitreklaami kohta teabe, mille amet andmehoidlas avaldab. Liikmesriigid peavad määrama riigi reguleerivad asutused, kes teevad järelevalvet kõnealuste nõuete täitmise üle ja teavitavad sellest ametit.

45 Me toetame kõnealuse ettepaneku eesmärki, milleks on poliitreklaami läbipaistvuse suurendamine. Leiame siiski, et ettepaneku artikli 5 lõikes 6 ei ole sätted, mis käsitlevad riikide reguleerivate asutuste kaasamist ja nende koostööd ametiga, piisavalt selged. On oht, et pädevused kattuvad, näiteks seoses poliitreklaami põhimõtete kontrollimise ja poliitreklaamiga seotud teabe edastamisega. Soovitame iga asjaomase kontrollorgani kohustused üle vaadata.

46 Ettepaneku artikli 5 lõigetes 1 ja 5 nõutakse, et Euroopa tasandi erakonnad järgiksid tulevase (veel vastu võtmata) määruse sätteid poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta²⁰, eelkõige juhul, kui Euroopa tasandi erakonnad kasutavad suunamis- või võimendamistehnikaid, mis hõlmavad isikuandmete töötlemist, või kui nad tegelevad reklaamiteenustega.

¹⁹ Annetused välismaalt ei ole lubatud 22 liikmesriigis 27-st; allikas: Euroopa Parlamendi finantsküsimuste peadirektoraadi tellitud uuring: [Financing of political structures in EU Member States](#), juuni 2021, lk 17–18.

²⁰ COM(2021) 731 final, 25.11.2021.

47 Me ei kommenteeri nende sätete üksikasju, mis on esitatud teises määruses. Võtame aga teadmiseks, et Euroopa Andmekaitseinspektor esitas arvamuse²¹ poliitreklaami suunamist käsitleva määruse kohta, milles soovitas täielikult keelustada mikro-suunamine poliitilistel eesmärkidel ja keelata sihipärane reklaam, mis põhineb ulatuslikul jälgimisel.

Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused

48 Kontrollikohustused on jagatud ameti ja Euroopa Parlamendi eelarvevahendite käsutaja vahel. Ettepaneku artikli 32 lõike 3 kohaselt vahetavad nad korrapäraselt arvamusi ja teavet käesoleva määruse tõlgendamise ja rakendamise kohta. Kuigi me toetame seda täiendust, oleme siiski seisukohal, et ettepanekus ei käsitleta piisavalt vastutuse kattumise ja kontrollilünkadega seotud riske:

- o ametile antud piiratud pädevus: artikli 28 lõikes 6 ei ole ametit sõnaselgelt nimetatud asutusena, kes on volitatud tegema vajalikke kohapealseid kontrole;
- o ebaselge ülesannete jaotus ameti ja Euroopa Parlamendi vahel: Ettepaneku ingliskeelse versiooni artikli 34 lõikes 1 on sätestatud, et Euroopa tasandi erakonna või sihtasutuse registrist kustutamise korral nõuavad nad („they“) tagasi liidupoolsed rahalised vahendid;
- o kontrolli sagedust ei ole kindlaks määratud: artikli 7 lõikes 2 ja artikli 11 lõikes 1 on sätestatud, et amet kontrollib „korrapäraselt“, kas registreeritud Euroopa tasandi erakonnad ja poliitilised sihtasutused täidavad registreerimistingimusi ning sätteid juhtimise kohta;
- o kahel organil on sarnased kontrolliülesanded: artikli 20 lõikes 1 on muu hulgas ette nähtud, et Euroopa Parlamendi eelarvevahendite käsutaja sätestab Euroopa tasandi erakondade rahastamistaotluste tingimused. Artikli 21 lõigetes 3 ja 4 nõutakse, et Euroopa tasandi erakonnad esitaksid koos Euroopa Parlamendile esitatava rahastamistaotlusega üksikasjad poliitiliste programmide ja logode ning soolise esindatuse kohta. Ametil on artikli 30 lõike 2 punkti a alapunktide viii ja ix kohaselt õigus määrata karistusi, kui ta leiab, et neid nõudeid ei täideta.

²¹ Euroopa andmekaitseinspektor esitas 20. jaanuaril 2022 oma arvamuse nr 2/2022 ettepaneku kohta võtta vastu määrus poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta.

Õigusraamistiku lihtsustamine

49 Konkreetsete sätete Euroopa tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutuste rahastamise kohta sisalduvad nii ettepanekus kui finantsmääruses²². Lisaks kehtestatakse ettepanekus sätete poliitreklaami kohta, mida reguleeritakse ka uue määrusega poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta²³. Seda uut määrust ei ole veel vastu võetud. Kordame oma varasemat arvamust, et õigusaktide arvu vähendamine, vältimaks eeskirjade võimalikku kattumist, lihtsustaks õigusraamistikku.

Kontrollikoda võttis käesoleva arvamuse vastu 7. aprillil 2022. aastal Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president

Klaus-Heiner Lehne

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju.

²³ COM(2021) 731 final, 25.11.2021.

Lisa

Ristviited ettepaneku artiklite ja meie tähelepanekute vahel

Ettepaneku artikkel	Konkreetne tähelepanek	Kontrollikoja arvamuse punkt
2(1)	Toetused	24
2(7), 2(8)	Laenud	12
2(9)	Täiendavad omavahendid	16
3(1)(e), 3(2)(d)	Toetused	22
3(1)(g)	Täiendavad omavahendid	18
5	Poliitreklaami läbipaistvus	44
5(1)	Poliitreklaami läbipaistvus	46
5(5)	Poliitreklaami läbipaistvus	46
5(6)	Poliitreklaami läbipaistvus	45
7(2)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
11(1)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
11(5)	Karistused	38
20(1)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
20(4)	Kaasrahastamine	13
21(3)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
21(4)	Karistused / Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	34, 48
23	Täiendavad omavahendid	17, 19
23(3)	Annetused	28
23(5)	Annetused	28, 29
23(6)	Toetused/Annetused	23, 29
23(8)	Annetused	28
23(9), 23(10)	Toetused	21
23(11)	Toetused	25, 26, 27

Ettepaneku artikkel	Konkreetne tähelepanek	Kontrollikoja arvamuse punkt
23(13)	Täiendavad omavahendid	16
24(2)	Referendumikampaaniate rahastamine	39, 43
25	Referendumikampaaniate rahastamine	40
26(1)(a)	Aruandluskohustused	30, 32
28(6)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
30(1)(a), 30(2)(a)(v), 30(4)(a)(vi)	Karistused	36
30(2)(a)(vi)	Karistused	35
30(2)(a)(viii)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
30(2)(a)(ix)	Karistused / Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	34, 48
30(4)(a)	Karistused	33
30(4)(b)	Karistused	37
32(3)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
34(1)	Ameti ja Euroopa Parlamendi kohustused	48
36(1)(f)	Toetused	25

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ettepaneku ja enda tähelepanekute alusel.